

SELECTIE

Op de bodem van de zeeën liggen duizenden wrakken, waarvan velen onderdeel uitmaken van het Nederlandse cultureel erfgoed. Hoeveel dat er precies zijn is niet helemaal duidelijk, maar wrakkentelling heeft al meer dan 1600 scheepswrakken opgeleverd.

Zonder goed verantwoord beheer verdwijnen deze wrakken.

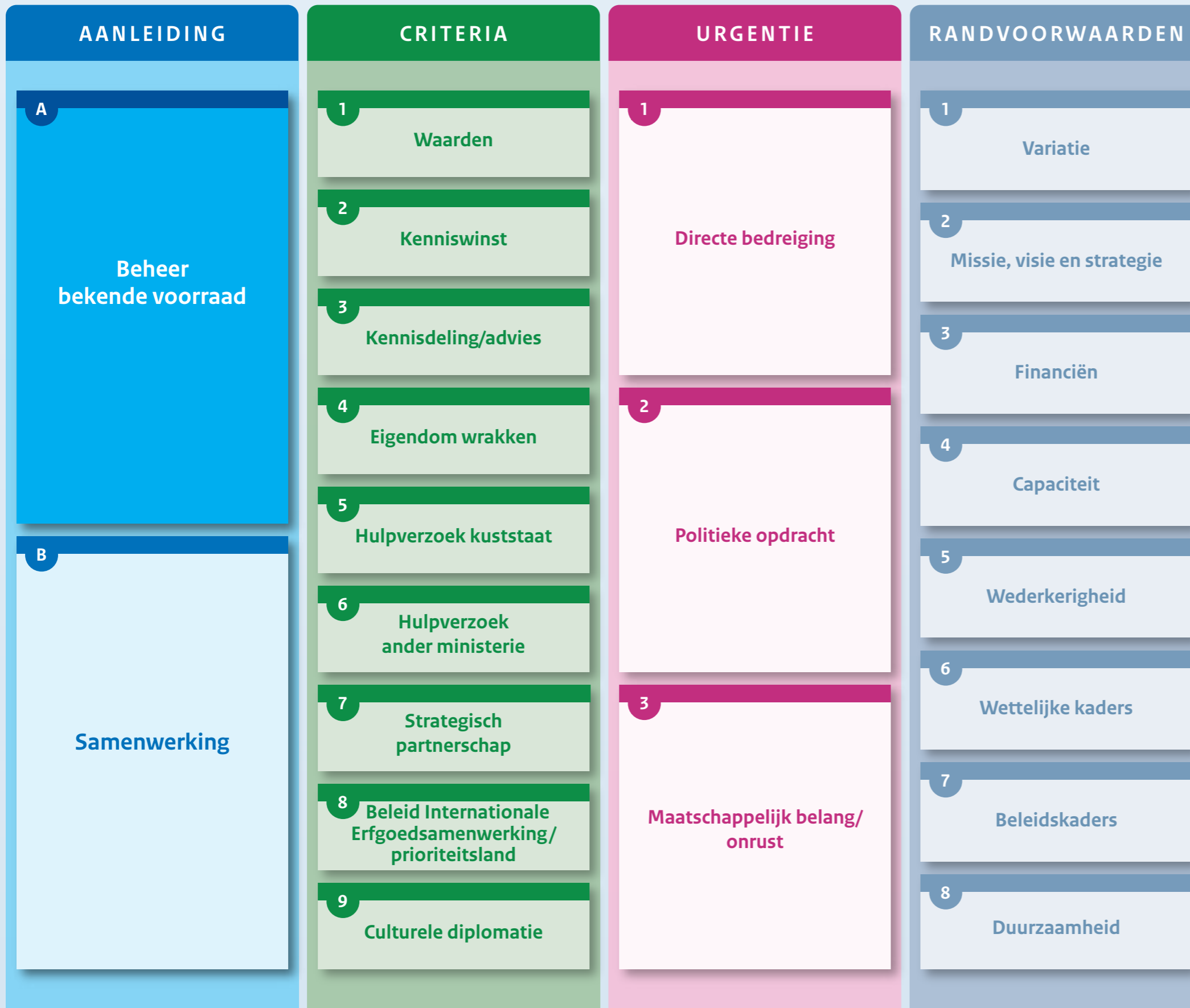
Er zijn verschillende afwegingen te maken of een scheepswrak wordt beschermd of een locatie wordt onderzocht door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en daarmee dus ook door de Staat.

Hiernaast staat het afwegingskader waarmee dat gebeurt.

[Klik in het schema hiernaast voor meer informatie.](#)

◀ Het afwegingskader wordt gebruikt om de werkzaamheden vanuit de Staat te prioriteren.

SELECTIE

AANLEIDING

Er zijn twee directe **aanleidingen** om afwegingen te maken of een locatie wel of niet verder wordt onderzocht door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en daarmee dus ook door de Staat.

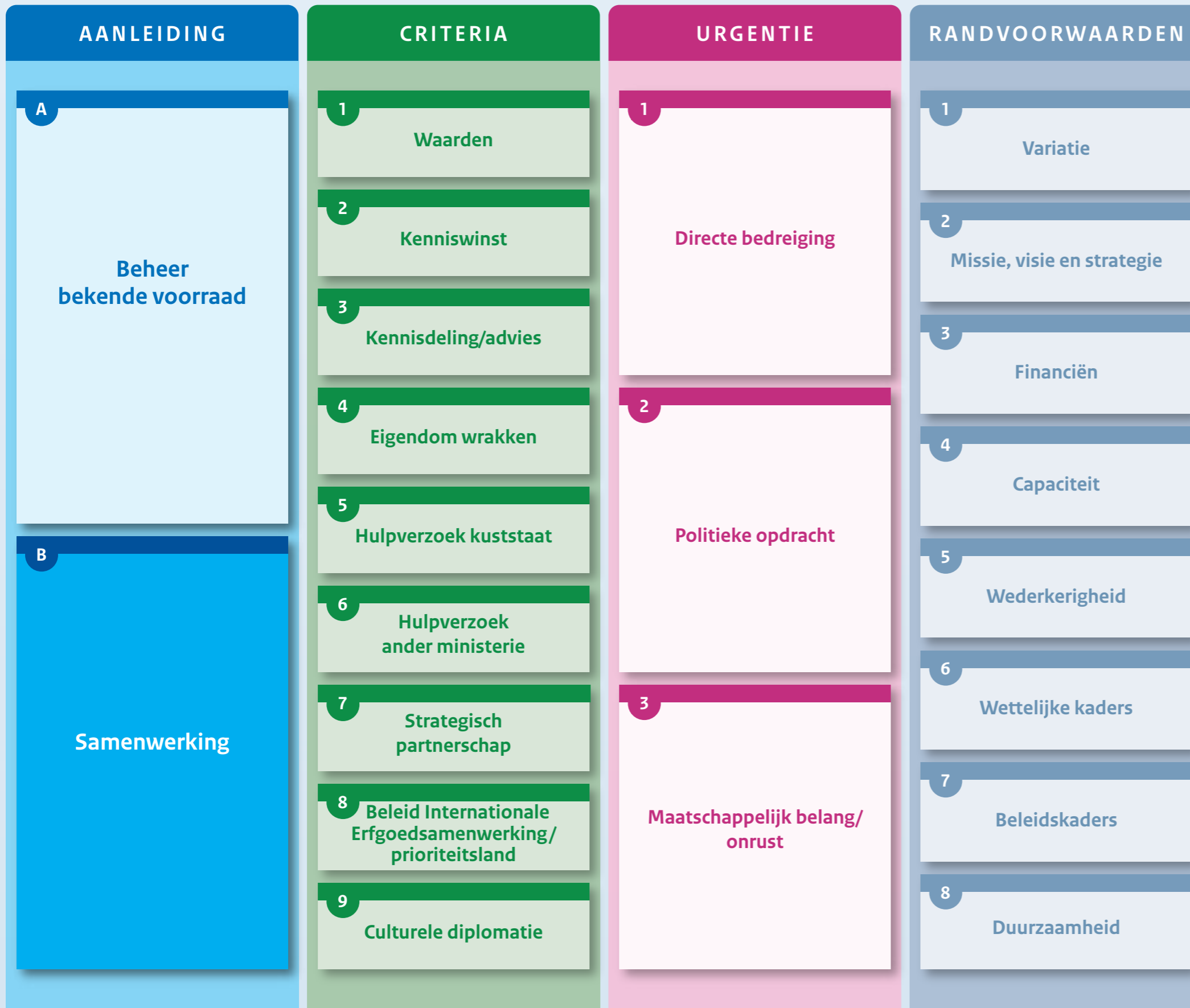
- A** Beheer van Nederlandse scheepswrakken in het buitenland
- B** Stimulatie van de samenwerking met andere landen

A

Beheer bekende voorraad

Wanneer we praten over betrokkenheid van de Nederlandse overheid bij het beheer van Nederlandse scheepswrakken overzee, dan gaat het vaak over de eigendoms kwestie: ligt er een verantwoordelijkheid voor de Nederlandse staat?

Een andere afweging kan echter zijn dat een wrak voor de Nederlandse geschiedenis zo'n belangrijke schakel is, dat er wat dat betreft een belang is om het te onderzoeken of te beschermen.

SELECTIE

AANLEIDING

Er zijn twee directe **aanleidingen** om afwegingen te maken of een locatie wel of niet verder wordt onderzocht door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en daarmee dus ook door de Staat.

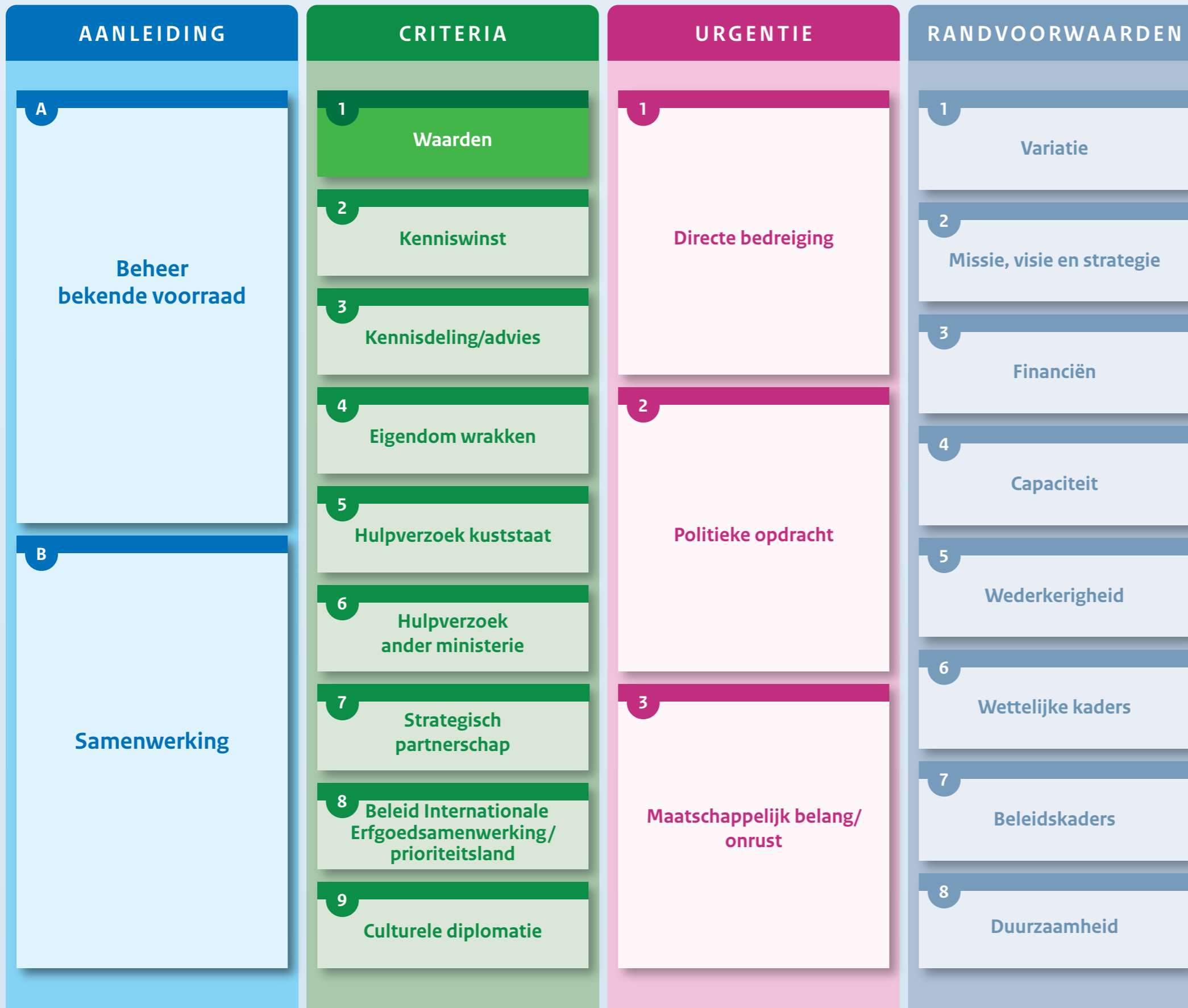
- A** Beheer van Nederlandse scheepswrakken in het buitenland
- B** Stimulatie van de samenwerking met andere landen

B

Samenwerking

Binnen het internationale gremium werken we samen met andere landen. Bijvoorbeeld binnen het Internationaal Beleid van de overheid, het voormalige Gemeenschappelijk Cultureel Erfgoed Programma of binnen de UNESCO conventie voor de bescherming van het onderwater cultureel erfgoed.

Beslissingen hier zijn geënt op wederzijds belang en het binden van beiden landen.

SELECTIE

CRITERIA

Wanneer we bepalen of de ene vindplaats belangrijker is dan de ander, dan is er een aantal **criteria** waar een afweging op wordt gemaakt:

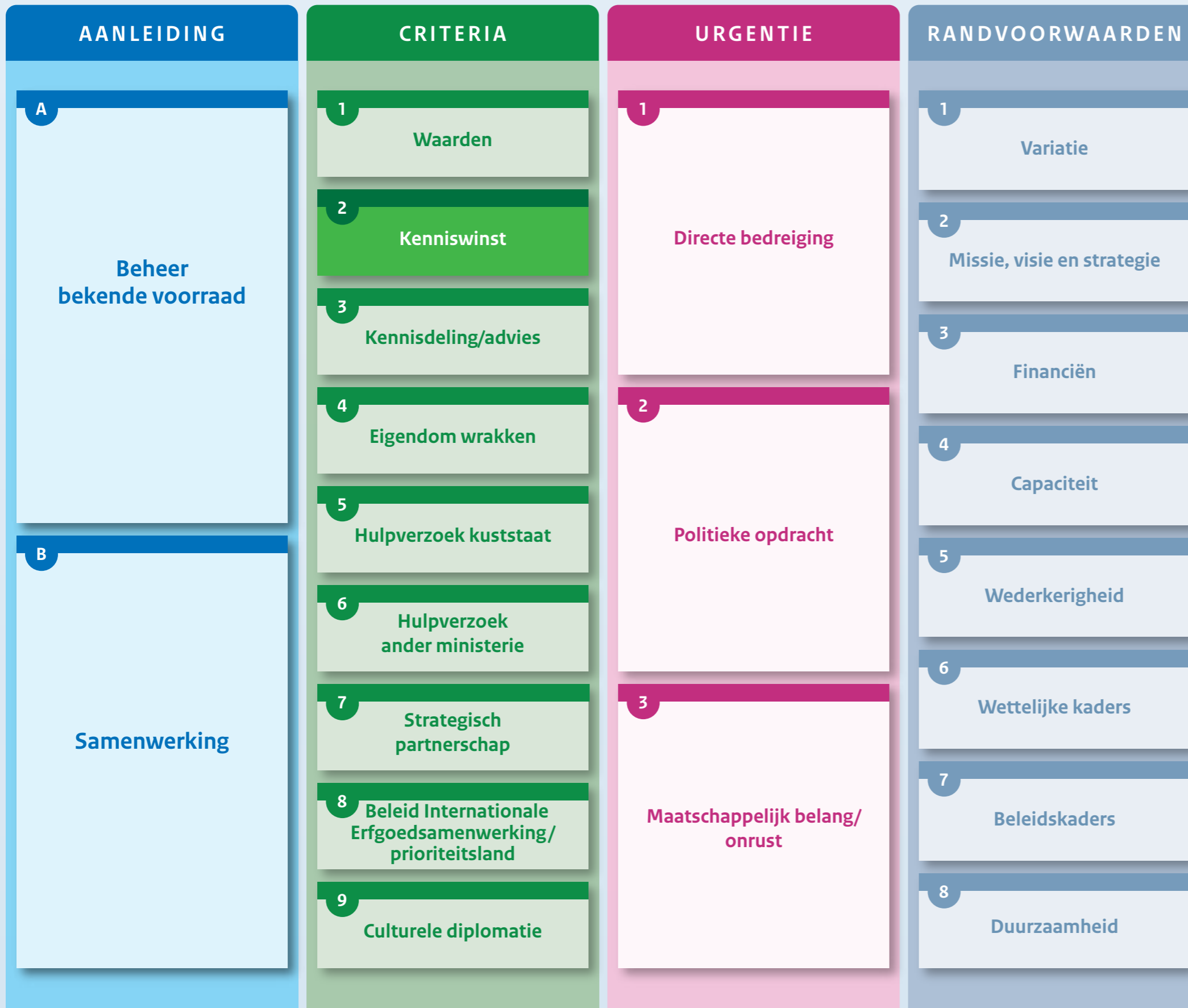
1

Waarden

Het gaat dus vooral om de intrinsieke waarde van de locatie.

Hoe waarderen we de vindplaats op basis van historisch-archeologisch inhoudelijke criteria.

Er zijn ook andere waarden, zoals herinneringswaarde, oorlogsgraven en biodiversiteitswaarde. Deze kunnen een belangrijke rol in de afweging spelen. Echter, vaak wordt dat dan bijvoorbeeld duidelijk bij een hulpverzoek van een ander ministerie (criterium 6), een politieke opdracht (Urgentie 2) of maatschappelijk belang (Urgentie 3).

SELECTIE

CRITERIA

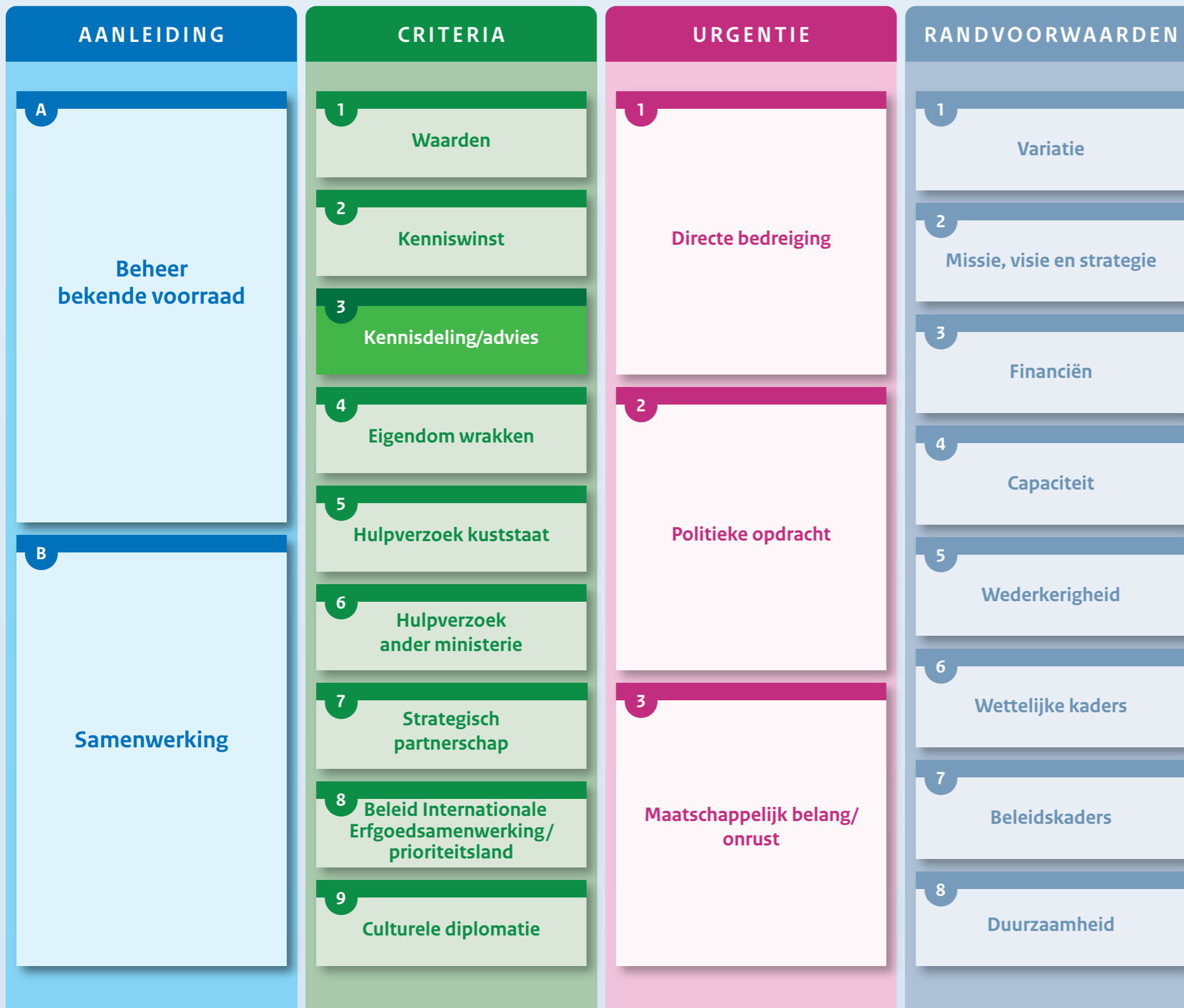
Wanneer we moeten bekijken of de ene vindplaats belangrijker is dan de ander, dan is er een aantal **criteria** waar een afweging op wordt gemaakt:

2

Kenniswinst

We kijken tevens naar de kenniswinst die de locatie voor ons begrip over het verleden kan opleveren.

We zetten de locatie dan ook af tegenover andere al bekende vindplaatsen. We kijken hierbij ook naar bestaande en relevante onderzoeksagenda's.

SELECTIE

CRITERIA

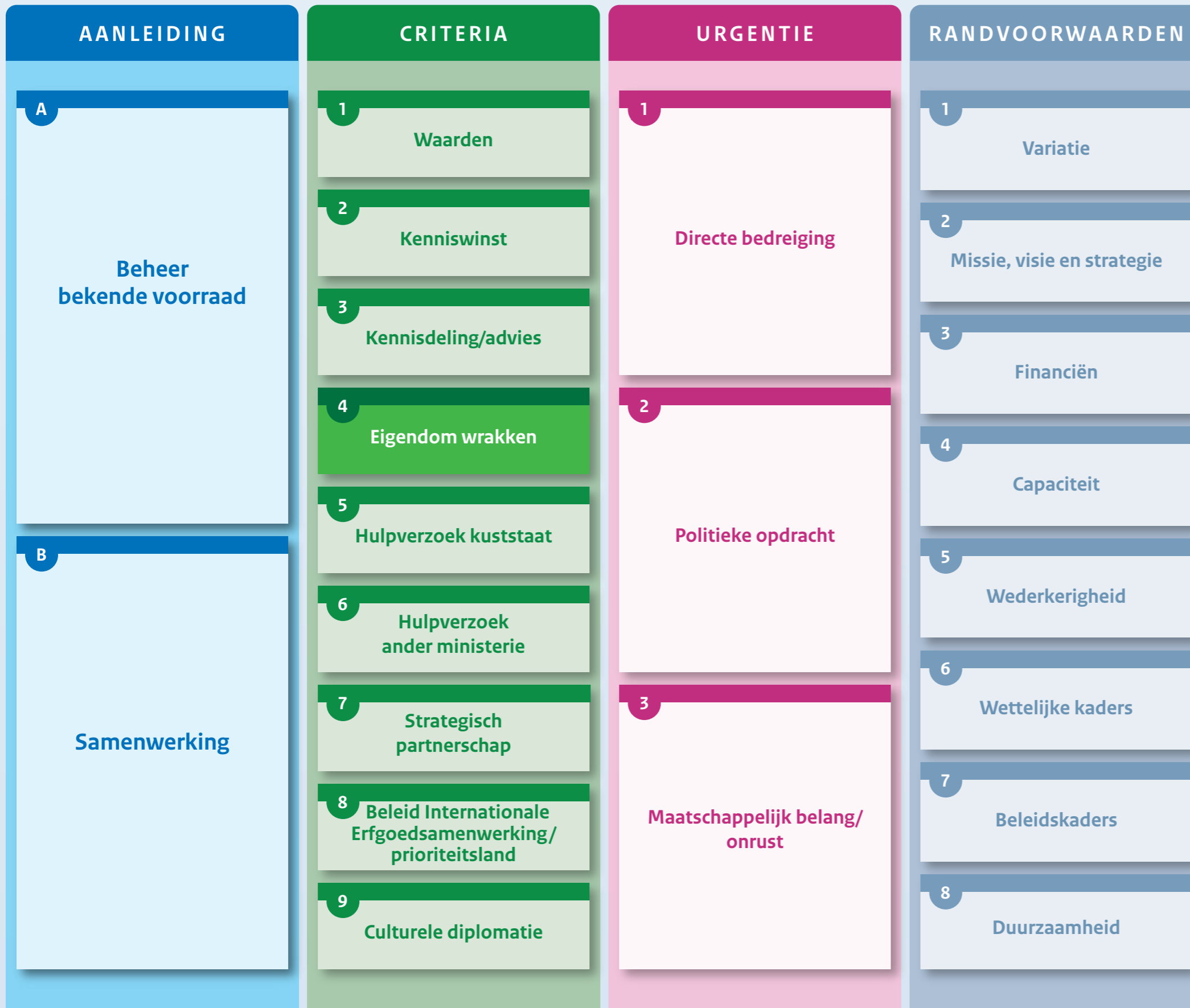
Wanneer we moeten bekijken of de ene vindplaats belangrijker is dan de ander, dan is er een aantal **criteria** waar een afweging op wordt gemaakt:

3

Kennisdeling/advies

Mogelijk dat de vindplaats informatie oplevert waarmee we advies kunnen leveren aan anderen en aan kennisdeling kunnen doen.

Met andere woorden, als de locatie ook (wetenschappelijk-inhoudelijke) waarde heeft voor anderen.

SELECTIE

CRITERIA

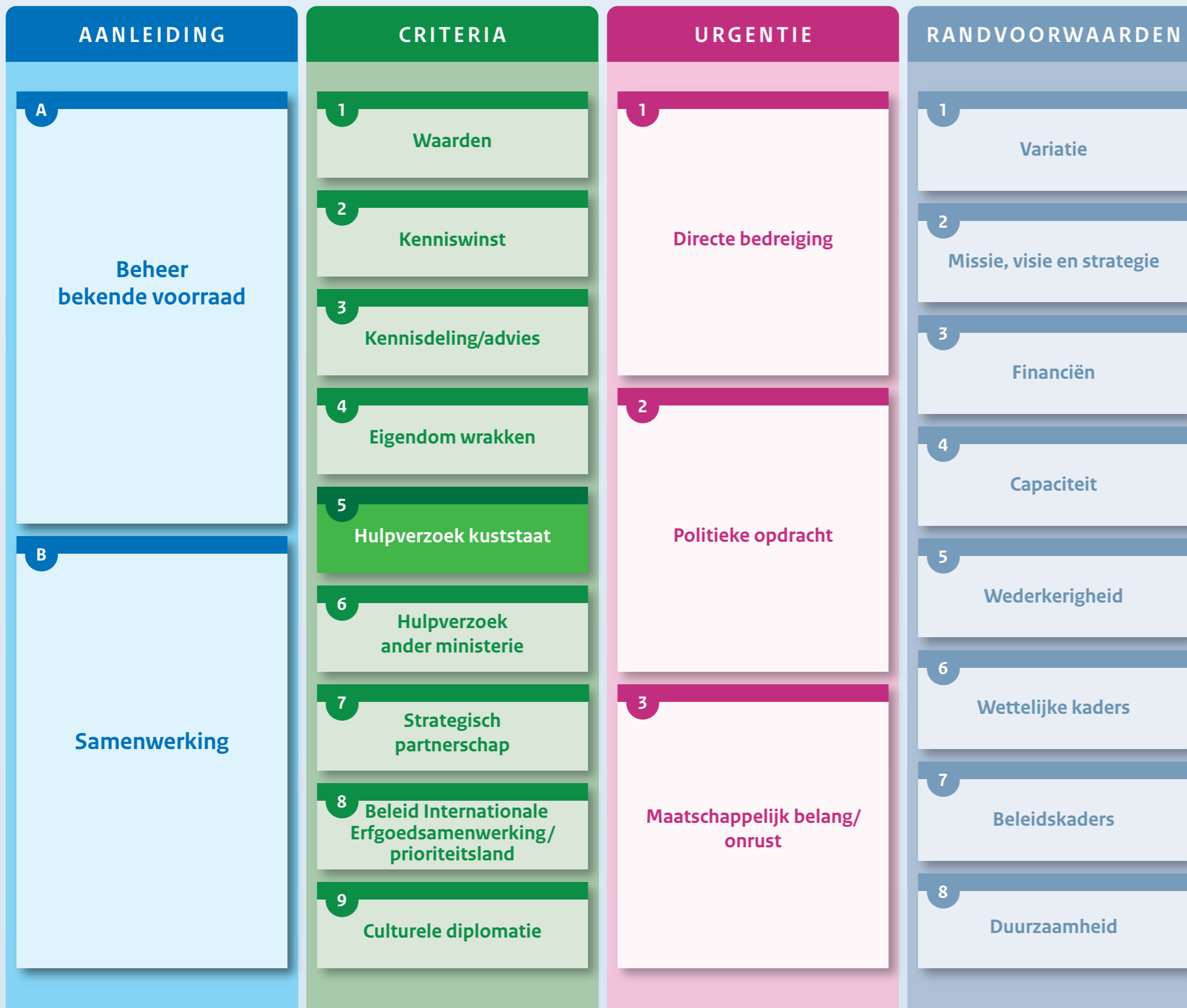
Wanneer we moeten bekijken of de ene vindplaats belangrijker is dan de ander, dan is er een aantal **criteria** waar een afweging op wordt gemaakt:

4

Eigendom wrakken

Wanneer wrakken soeverein zijn, dan behoren ze toe aan mogendheden. Wanneer een schip de Nederlandse soevereiniteit heeft, dan heeft Nederland een beheerverplichting ten opzichte van de locatie.

Overigens geldt dat ook voor scheepswrakken van andere mogendheden in Nederlandse wateren. Dan praten we over goed huisvaderschap.

SELECTIE

CRITERIA

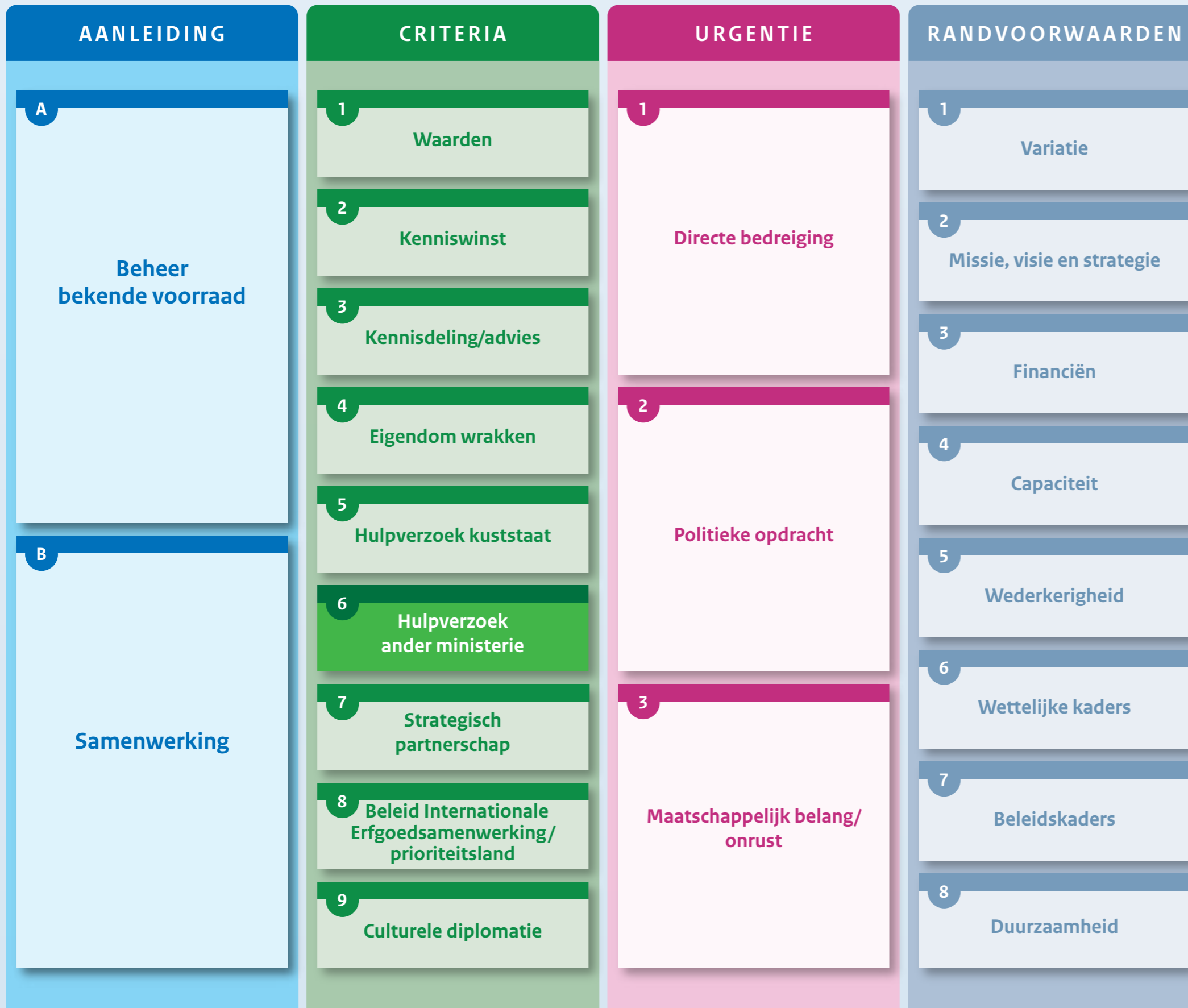
Wanneer we moeten bekijken of de ene vindplaats belangrijker is dan de ander, dan is er een aantal **criteria** waar een afweging op wordt gemaakt:

5

Hulpverzoek kuststaat

Wanneer – soms naar aanleiding van de soevereiniteitsclaim - door andere landen een verzoek om onderzoek of beheersmaatregelen wordt gedaan, dan wordt hier ook gehoor aan gegeven.

De locatie krijgt dan een hogere prioriteit om actie op te ondernemen.

SELECTIE

CRITERIA

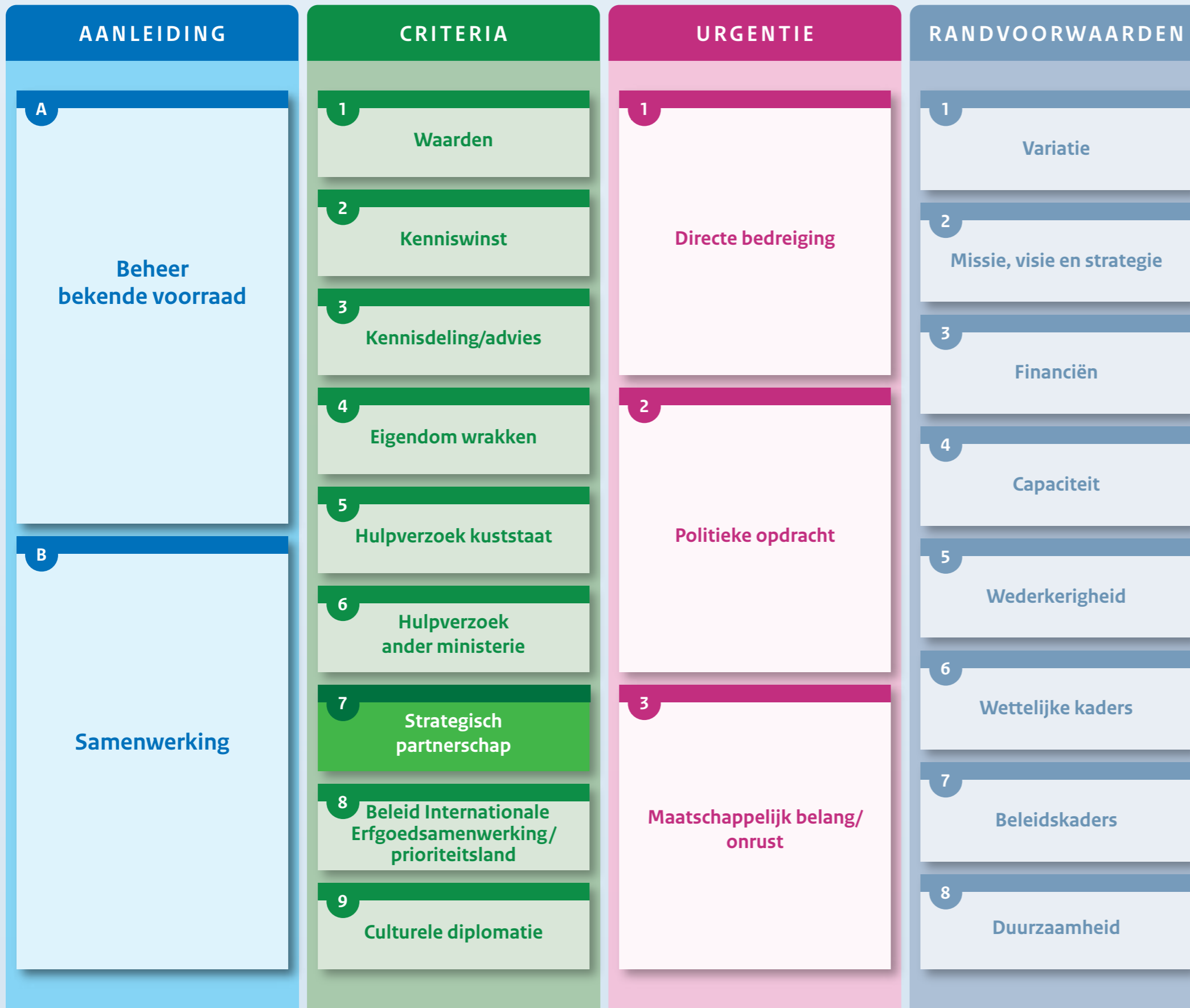
Wanneer we moeten bekijken of de ene vindplaats belangrijker is dan de ander, dan is er een aantal **criteria** waar een afweging op wordt gemaakt:

6

Hulpverzoek ander ministerie

Andere ministeries kunnen bij OCW/RCE ook een verzoek indienen om actie te ondernemen in het kader van het beheer van de cultuurhistorische vindplaats (wrak).

Dit kan bijvoorbeeld het ministerie van Buitenlandse Zaken zijn (relatiebeheer), het ministerie van Defensie (eigen schepen) of ministerie van Binnenlandse Zaken/Financiën (eigendomsclaim Nederland).

SELECTIE

CRITERIA

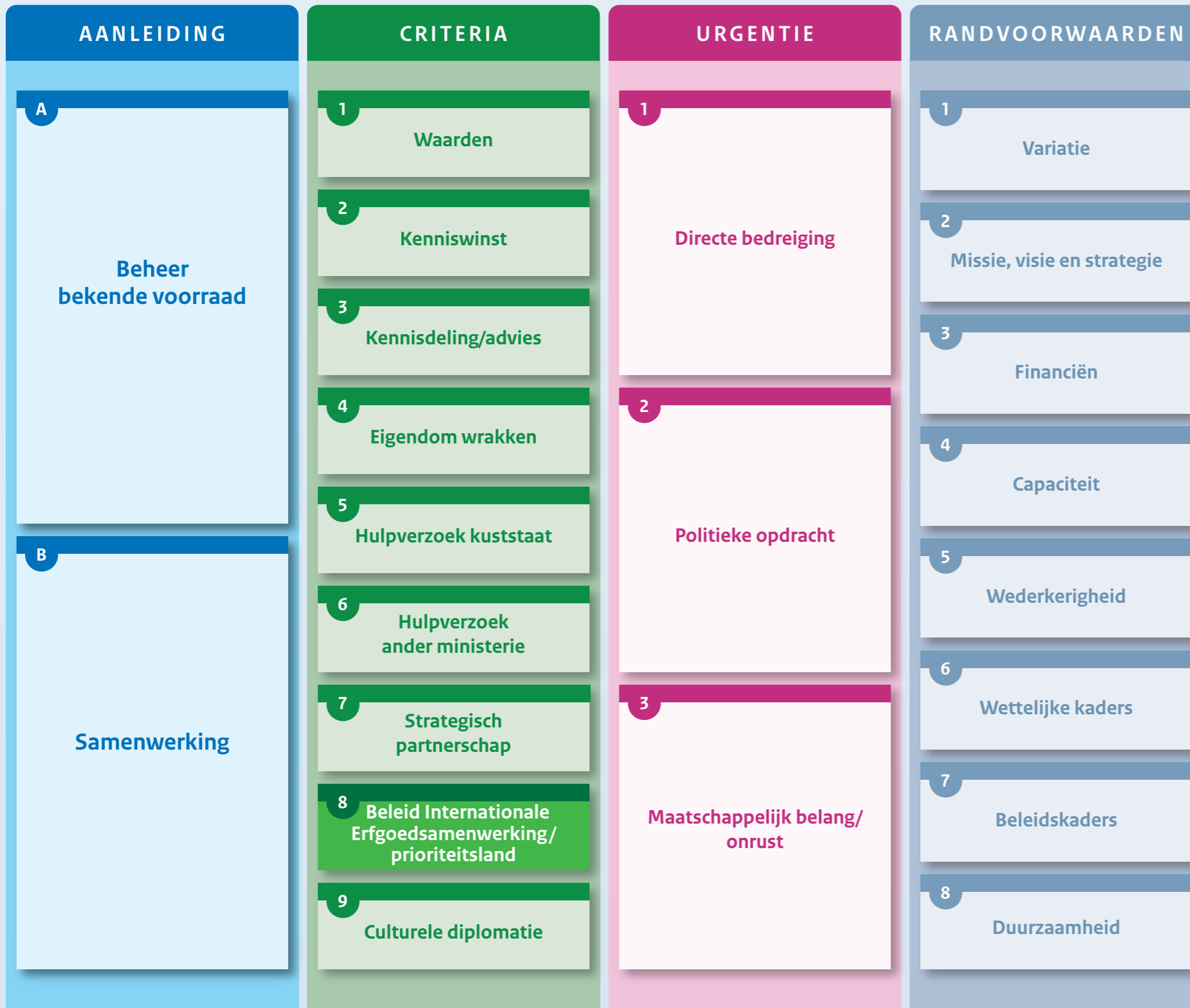
Wanneer we moeten bekijken of de ene vindplaats belangrijker is dan de ander, dan is er een aantal **criteria** waar een afweging op wordt gemaakt:

7

Strategisch partnerschap

In sommige gevallen levert de samenwerking op een locatie met een ander land of een ander ministerie, een strategisch partnerschap op voor de midden- en langere termijn.

In het grotere plaatje van erfgoedbeheer kan dit dan een overstijgend effect hebben.

SELECTIE

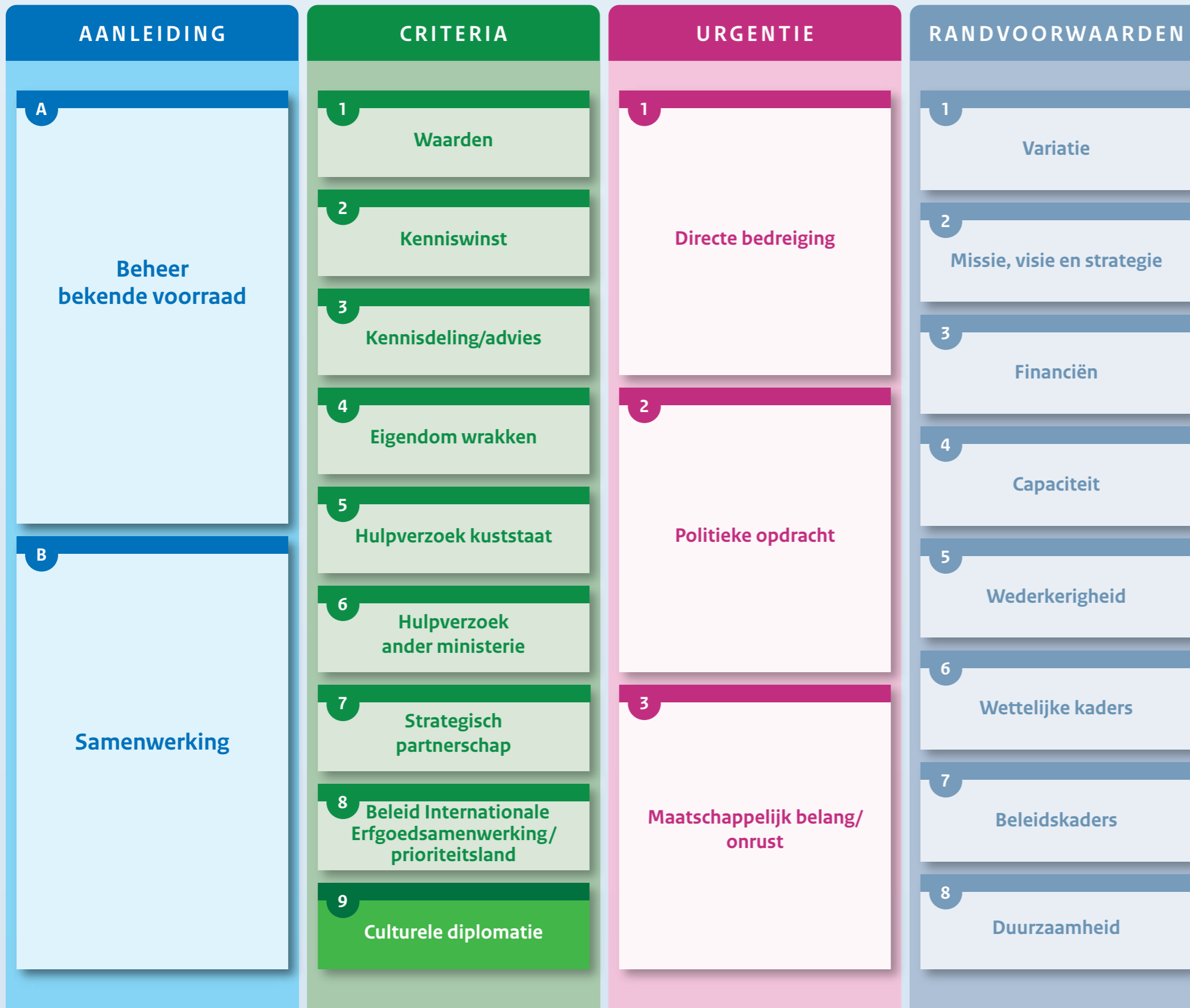
CRITERIA

Wanneer we moeten bekijken of de ene vindplaats belangrijker is dan de ander, dan is er een aantal **criteria** waar een afweging op wordt gemaakt:

8

Beleid Internationale Erfgoedsamenwerking/prioriteitsland
 Binnen de Rijksoverheid is enige jaren het Gemeenschappelijk Cultureel Erfgoedbeleid (GCE) uitgevoerd. Dat is nu opgegaan in een groter Internationaal Beleid (IB). Hierin worden landen genoemd waar Nederland op gebied van Cultureel Erfgoed met hoge prioriteit samenwerkt.

Hier is extra budget voor aanwezig. Dit kan leiden tot het naar voren halen van projecten om invulling te geven hieraan.

SELECTIE

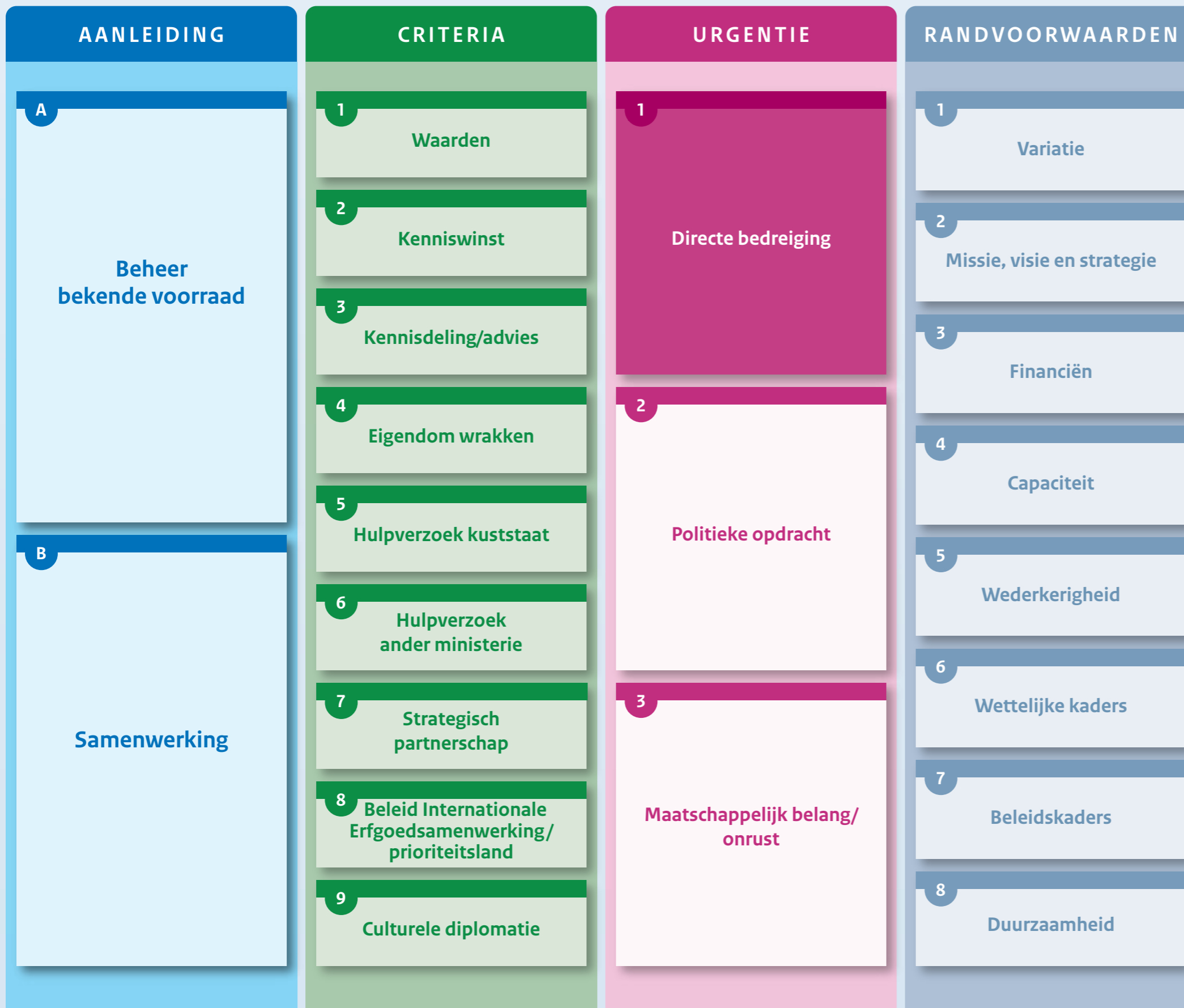
CRITERIA

Wanneer we moeten bekijken of de ene vindplaats belangrijker is dan de ander, dan is er een aantal **criteria** waar een afweging op wordt gemaakt:

9

Culturele diplomatie

Erfgoed kan worden gebruikt in de culturele diplomatie. Vanwege de soms eeuwenoude banden met een land, waarbij de verbinding veelal over zee verliep, is het maritiem erfgoed ook weleens het figuurlijke vehikel om toenadering te zoeken – om op gelijk niveau te staan of om op een 'veilige' manier tot samenwerking te komen.

SELECTIE

URGENTIE

De criteria dienen door experts te worden afgewogen. Echter, door een mate van **urgentie** kan uit de groep geselecteerde vindplaatsen een verdere selectie plaatsvinden.

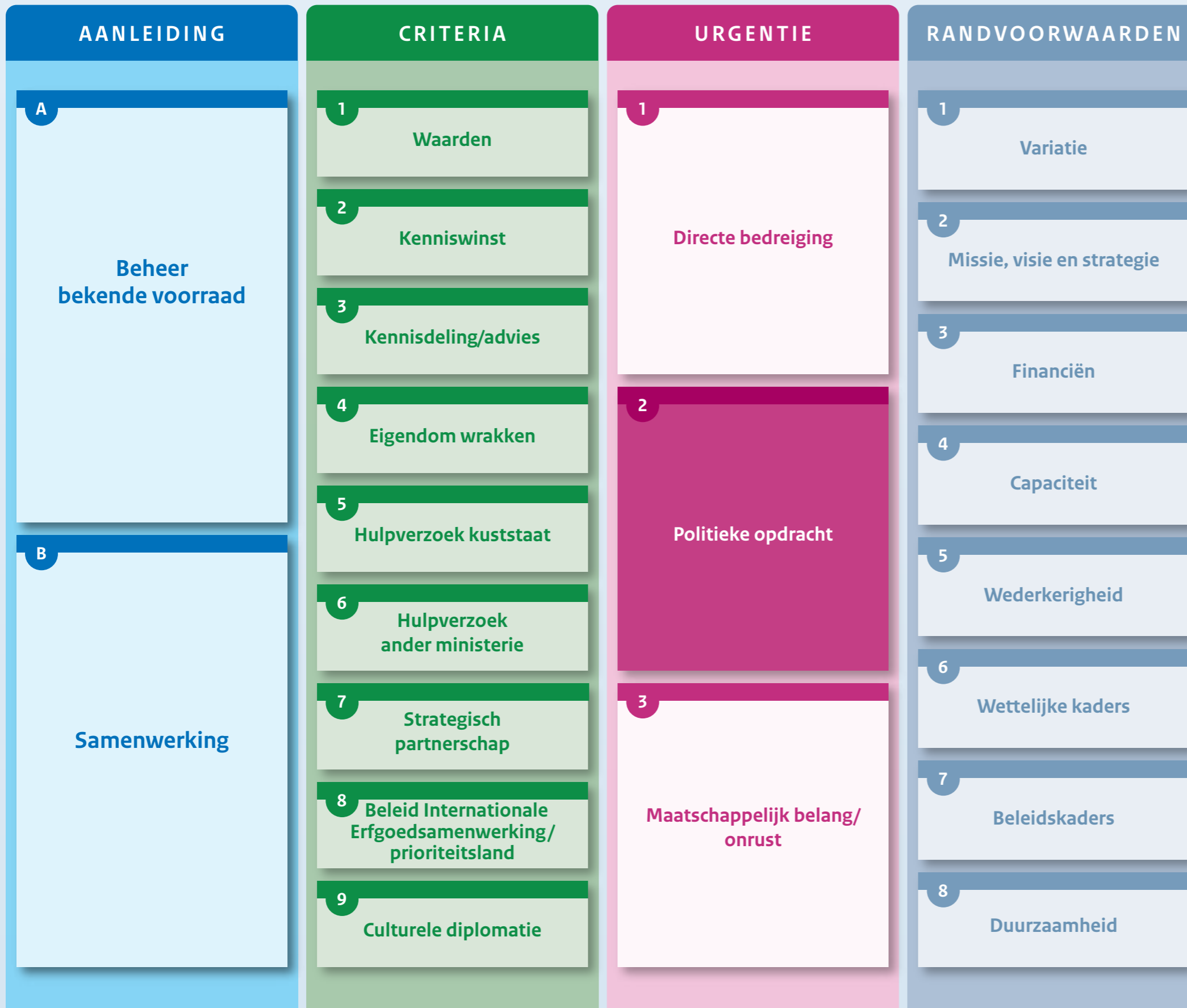
1

Directe bedreiging

Er kan een directe bedreiging zijn. Deze kan na ontdekking van de locatie meteen evident zijn, maar soms ook door (langdurig) monitoring duidelijk worden.

Directe bedreigingen zijn bijvoorbeeld erosieprocessen, aantasting door paalworm, visserij, infrastructurele projecten, of illegale bergingen.

SELECTIE

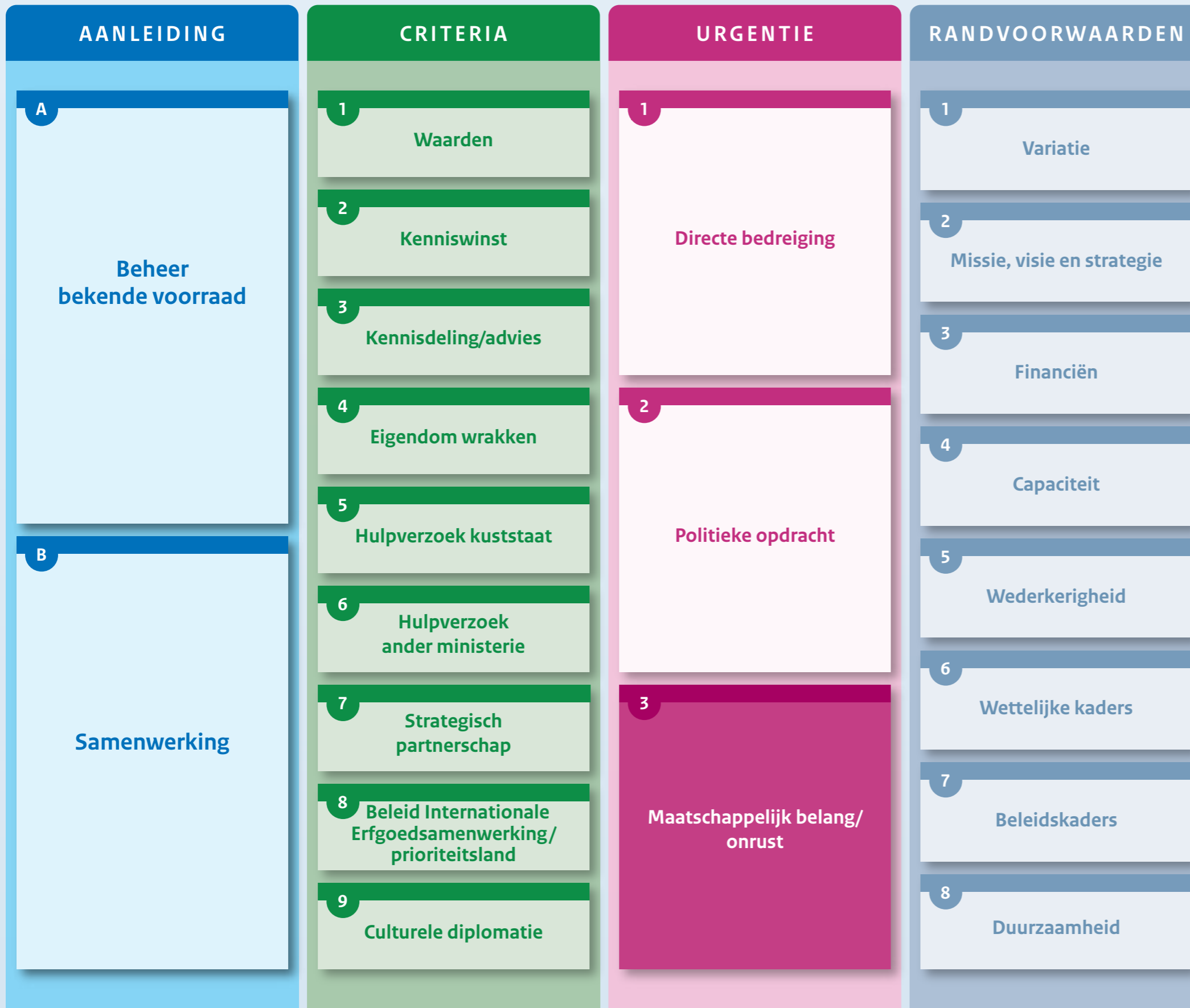
URGENTIE

De criteria dienen door experts te worden afgewogen. Echter, door een mate van **urgentie** kan uit de groep geselecteerde vindplaatsen een verdere selectie plaatsvinden.

2

Politieke opdracht

Vanuit de Tweede Kamer kan een politieke opdracht komen die er meteen voor zorgt dat de activiteiten die hieronder vallen, de hoogste prioriteit hebben. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn bij oorlogsgraven op zee.

SELECTIE

URGENTIE

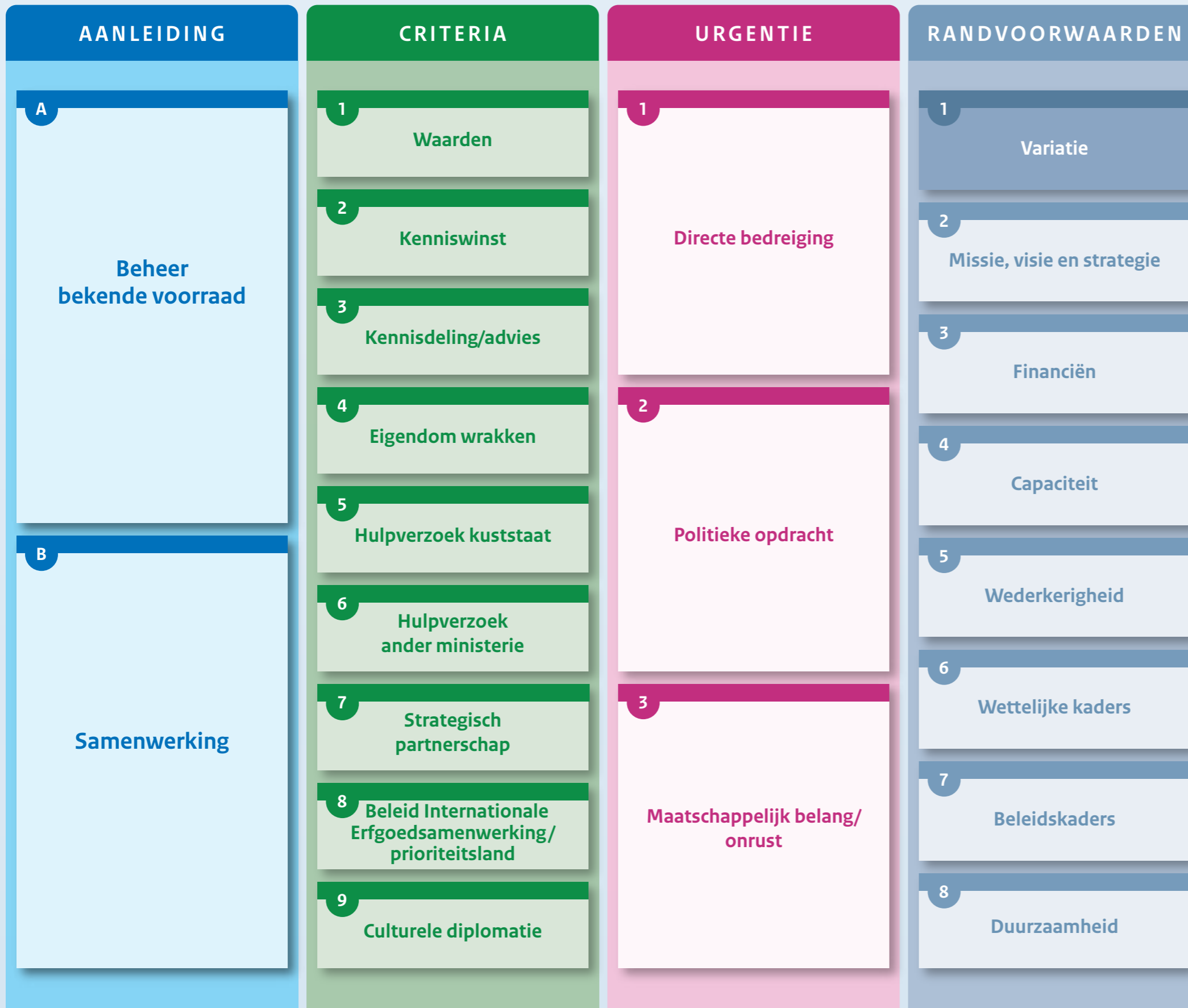
De criteria dienen door experts te worden afgewogen. Echter, door een mate van **urgentie** kan uit de groep geselecteerde vindplaatsen een verdere selectie plaatsvinden.

3

Maatschappelijk belang/onrust

Ook maatschappelijk belang of onrust kunnen zorgen voor een mate van urgentie. Dit (vanuit de samenleving geleverde druk) komt steeds vaker voor en wordt ook steeds beter georganiseerd.

Vanuit de overheid kunnen we onze ogen en oren daar niet voor sluiten. De waarde van erfgoed wordt immers in en door de samenleving bepaald.

SELECTIE

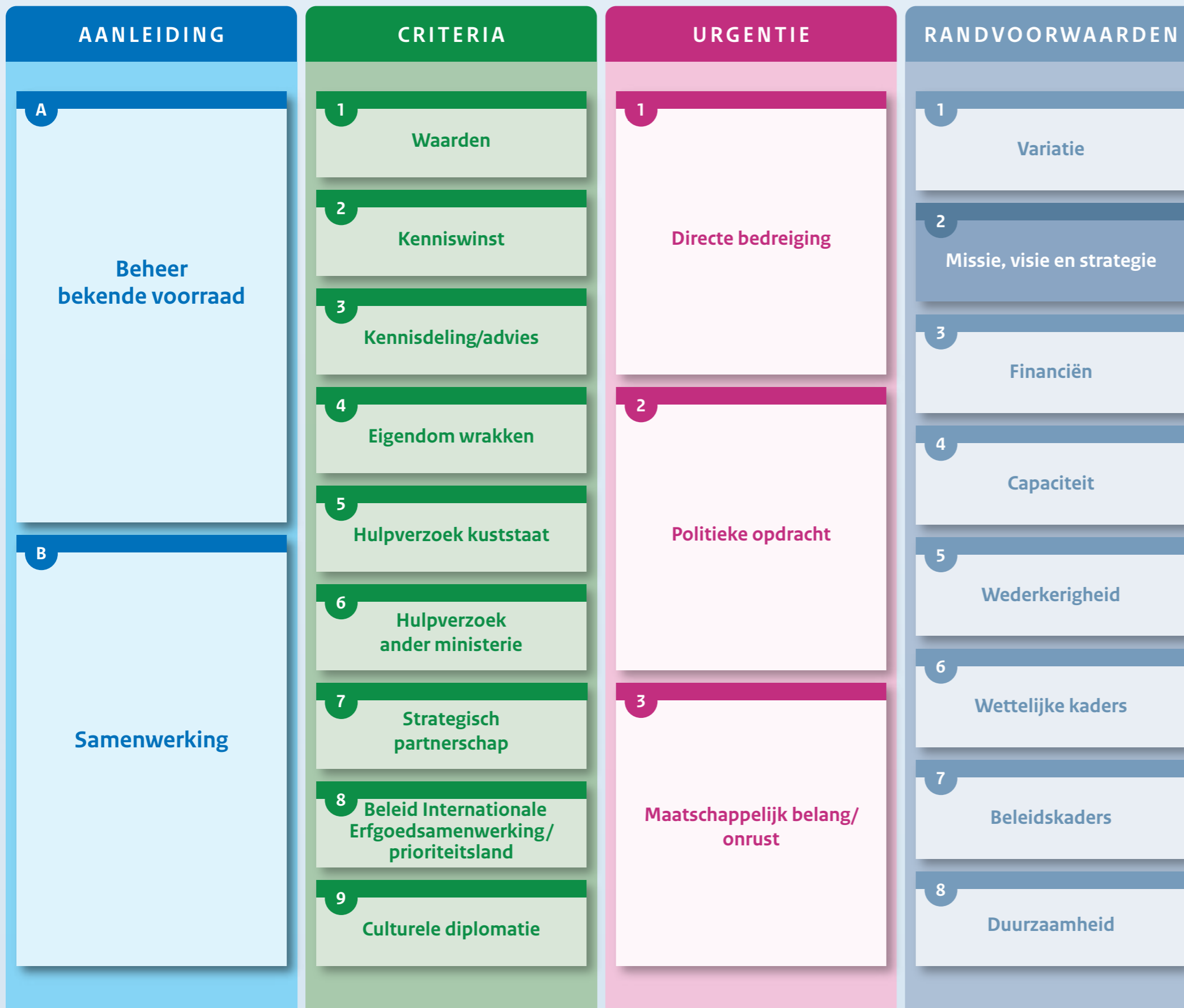
RANDVOORWAARDEN

Na de criteria en de urgenties in ogenschouw te hebben genomen, zijn er uiteindelijk nog de **randvoorwaarden** die mee moeten worden genomen om een prioritering in werkzaamheden te maken.

1

Variatie

Voor een representatief bestand is variatie nodig. Hierbij wordt onder andere gekeken naar chronologische en geografische spreiding, maar ook bijvoorbeeld naar type schepen.

SELECTIE

RANDVOORWAARDEN

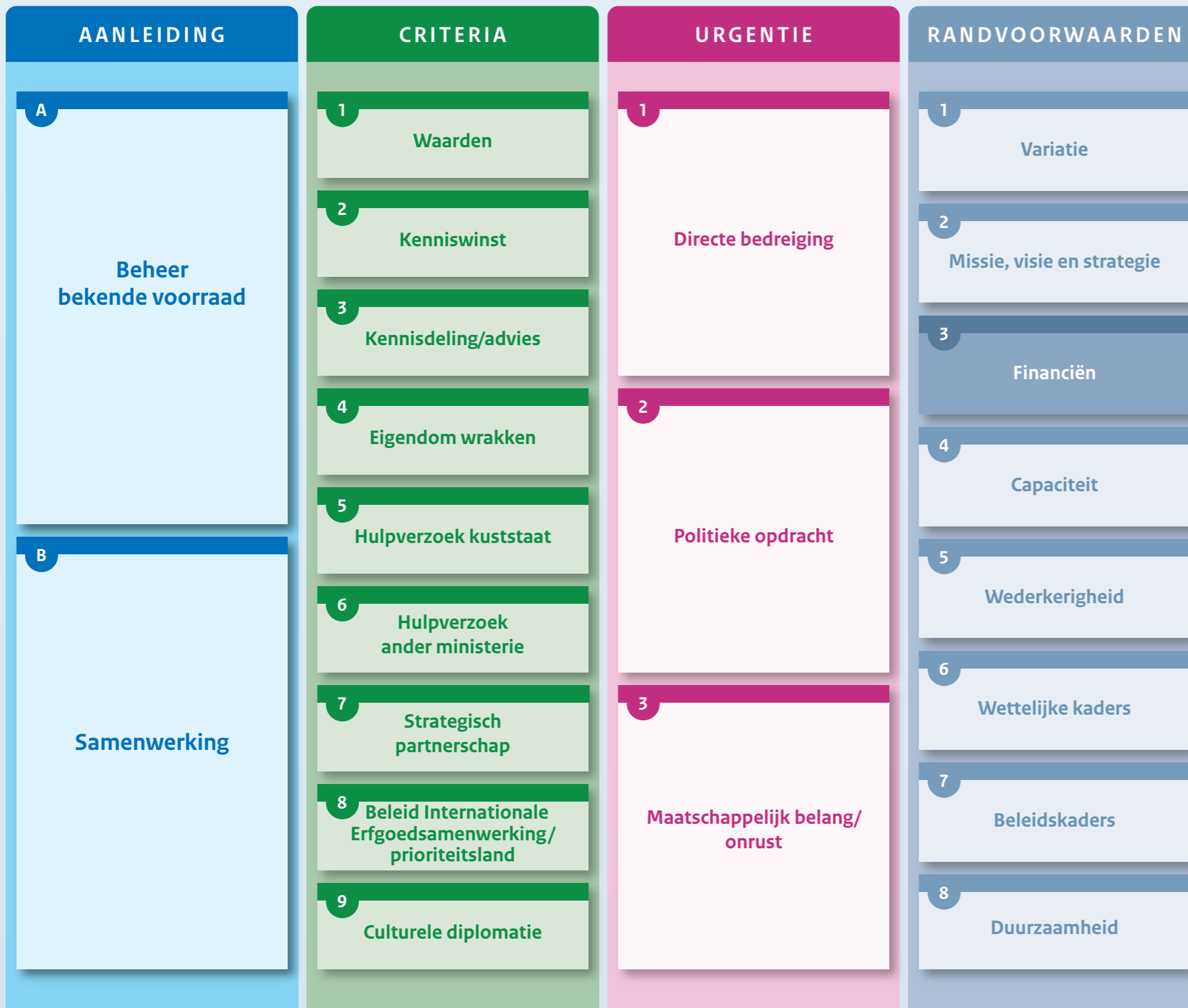
Na de criteria en de urgenties in ogenschouw te hebben genomen, zijn er uiteindelijk nog de **randvoorwaarden** die mee moeten worden genomen om een prioritering in werkzaamheden te maken.

2

Missie, visie en strategie

Voor de Rijksdienst is ook de Missie, Visie en Strategie van belang, immers de vraag moet altijd gesteld worden of de werkzaamheden ook binnen de bevoegdheden en koers van de dienst (en Rijksoverheid) passen.

SELECTIE

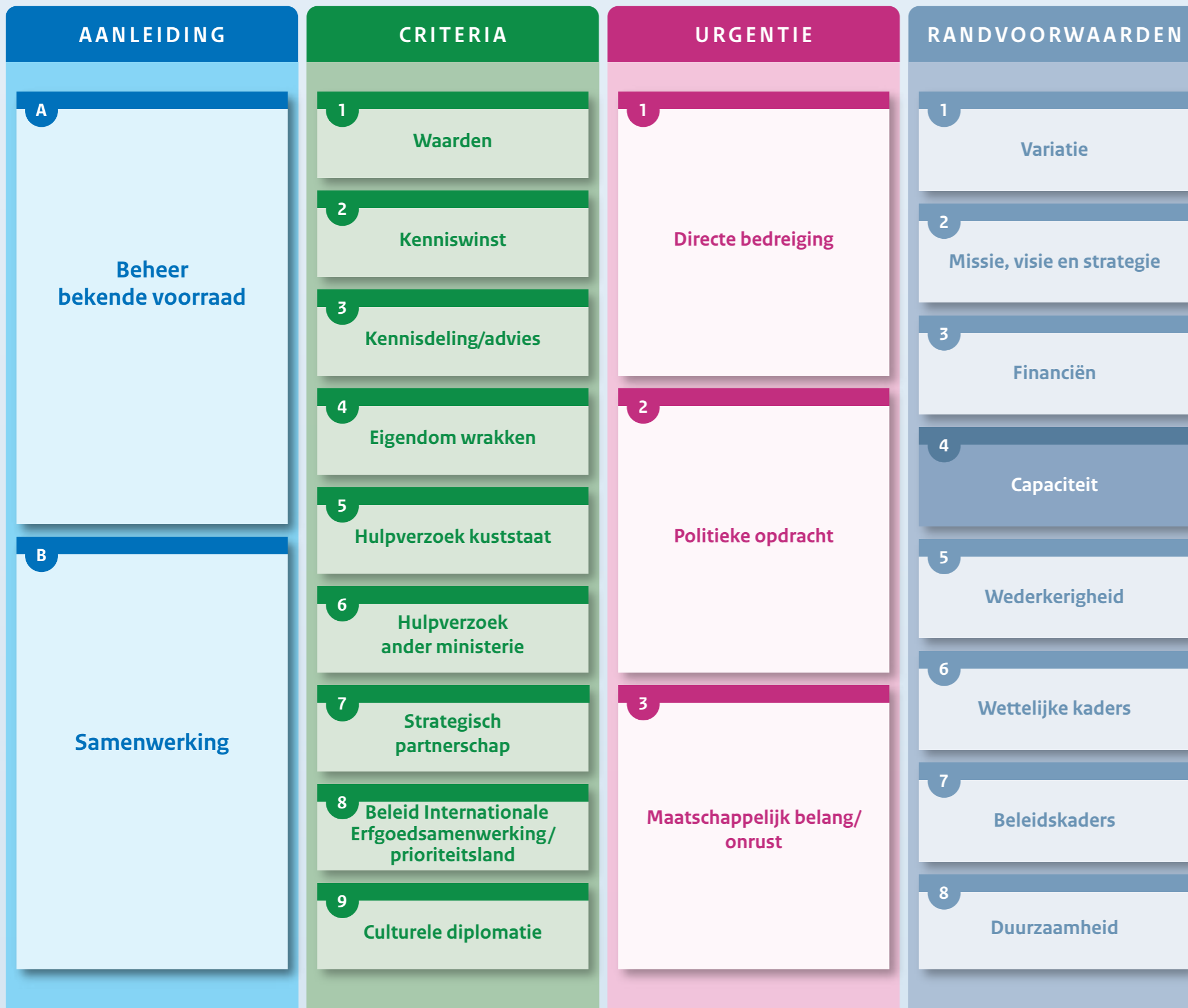
RANDVOORWAARDEN

Na de criteria en de urgenties in ogenschouw te hebben genomen, zijn er uiteindelijk nog de **randvoorwaarden** die mee moeten worden genomen om een prioritering in werkzaamheden te maken.

3

Financiën

Vervolgens wordt er gekeken of de werkzaamheden binnen het budget passen.

SELECTIE

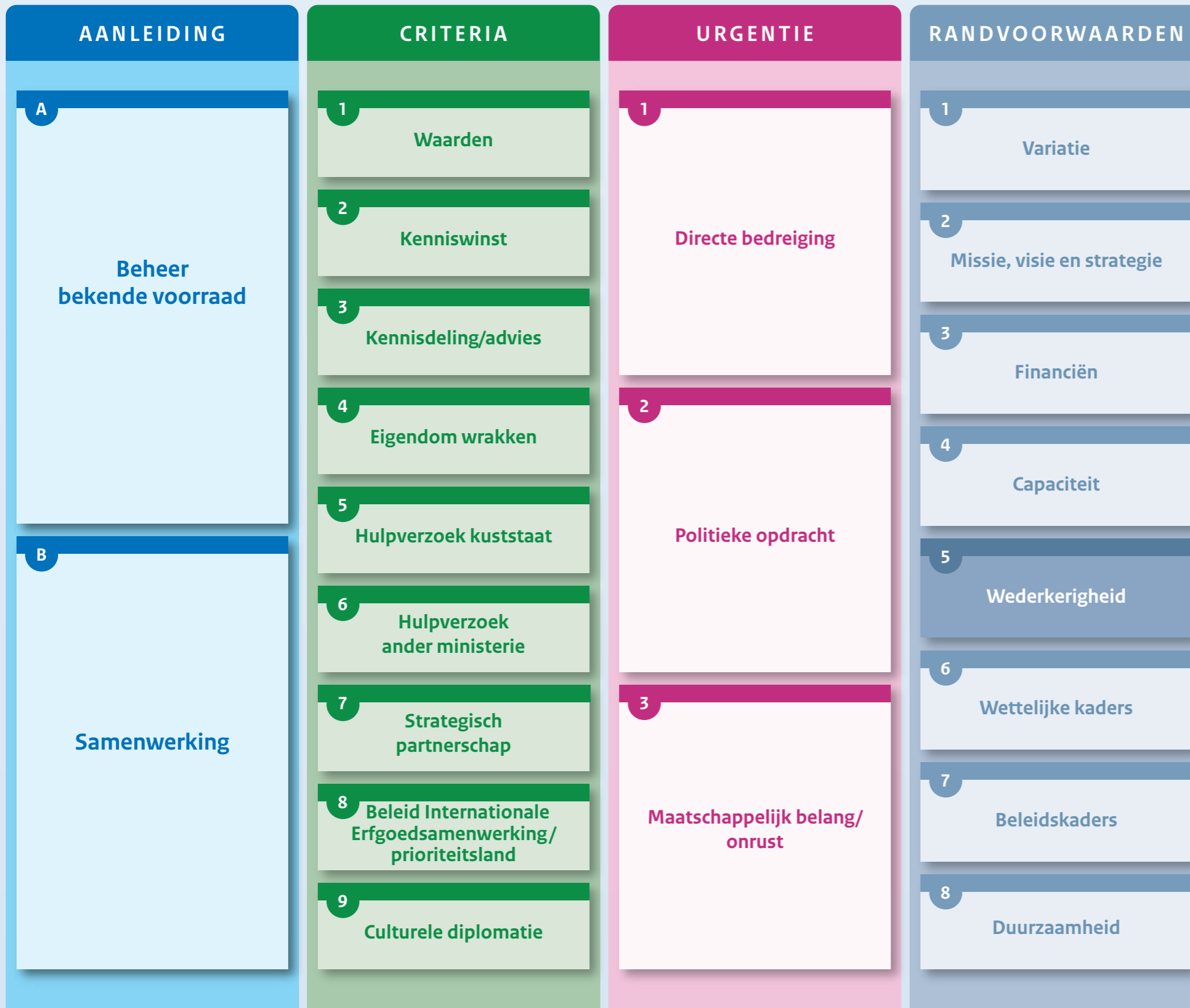
RANDVOORWAARDEN

Na de criteria en de urgenties in ogenschouw te hebben genomen, zijn er uiteindelijk nog de **randvoorwaarden** die mee moeten worden genomen om een prioritering in werkzaamheden te maken.

4

Capaciteit

Verder wordt er gekeken of er voldoende mankracht aanwezig is (met de juiste kennis) om de werkzaamheden uit te voeren.

RANDVOORWAARDEN

Na de criteria en de urgenties in ogenschouw te hebben genomen, zijn er uiteindelijk nog de **randvoorwaarden** die mee moeten worden genomen om een prioritering in werkzaamheden te maken.

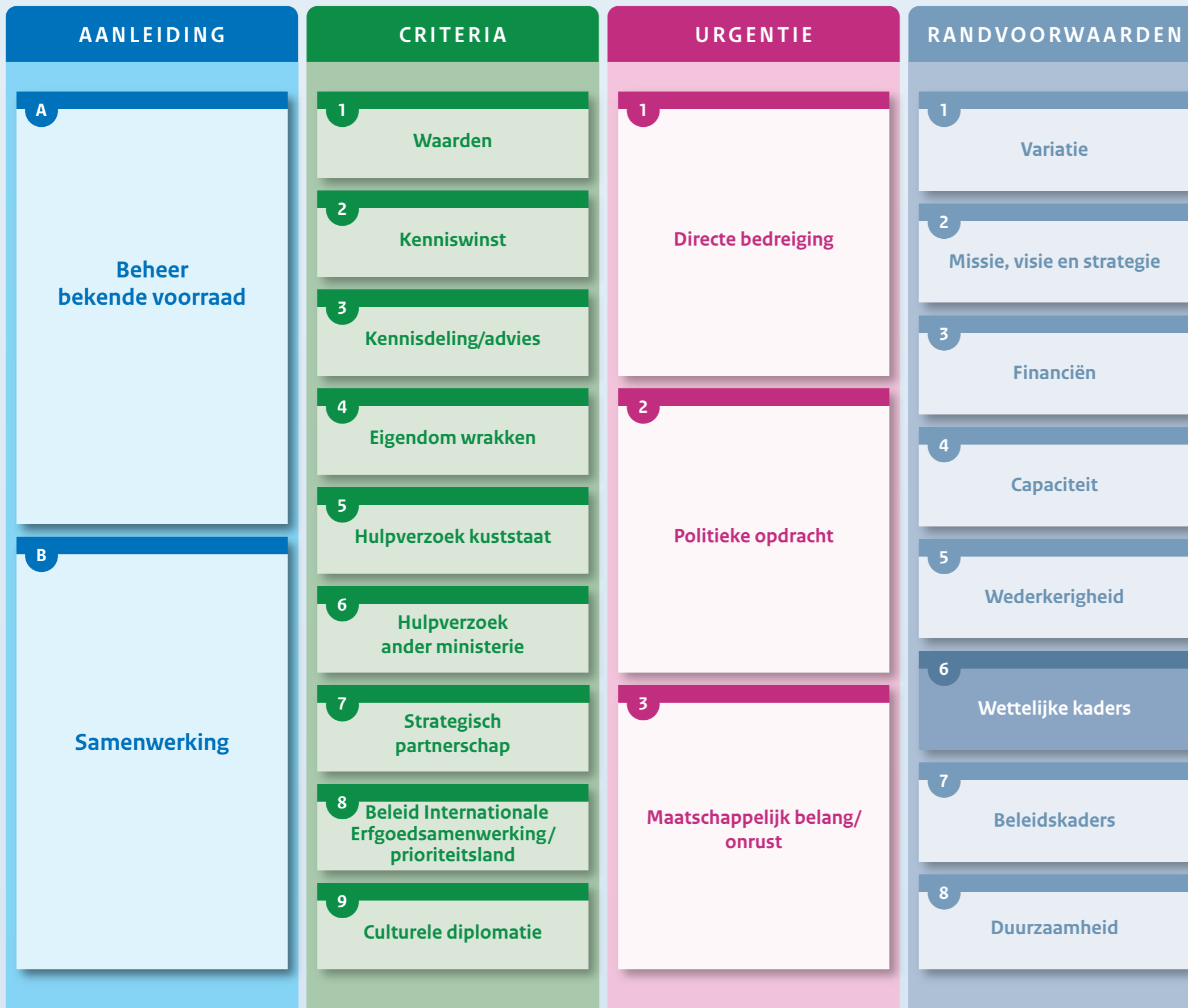
5

Wederkerigheid

Bij internationale projecten waarin met andere landen wordt samengewerkt, wordt ook gekeken naar de wederkerigheid, dus in hoeverre ook het andere land een inleg doet in het beheer van dat erfgoed (bijvoorbeeld financieel, capaciteit, of hulp bij verlening van vergunningen).

Zeker wanneer de beheersmaatregelen moeten worden genomen voor een wrak dat in de territoriale wateren van een ander land ligt, dan is het zeer wenselijk dat ook de kuststaat de urgentie van goed beheer voelt.

SELECTIE

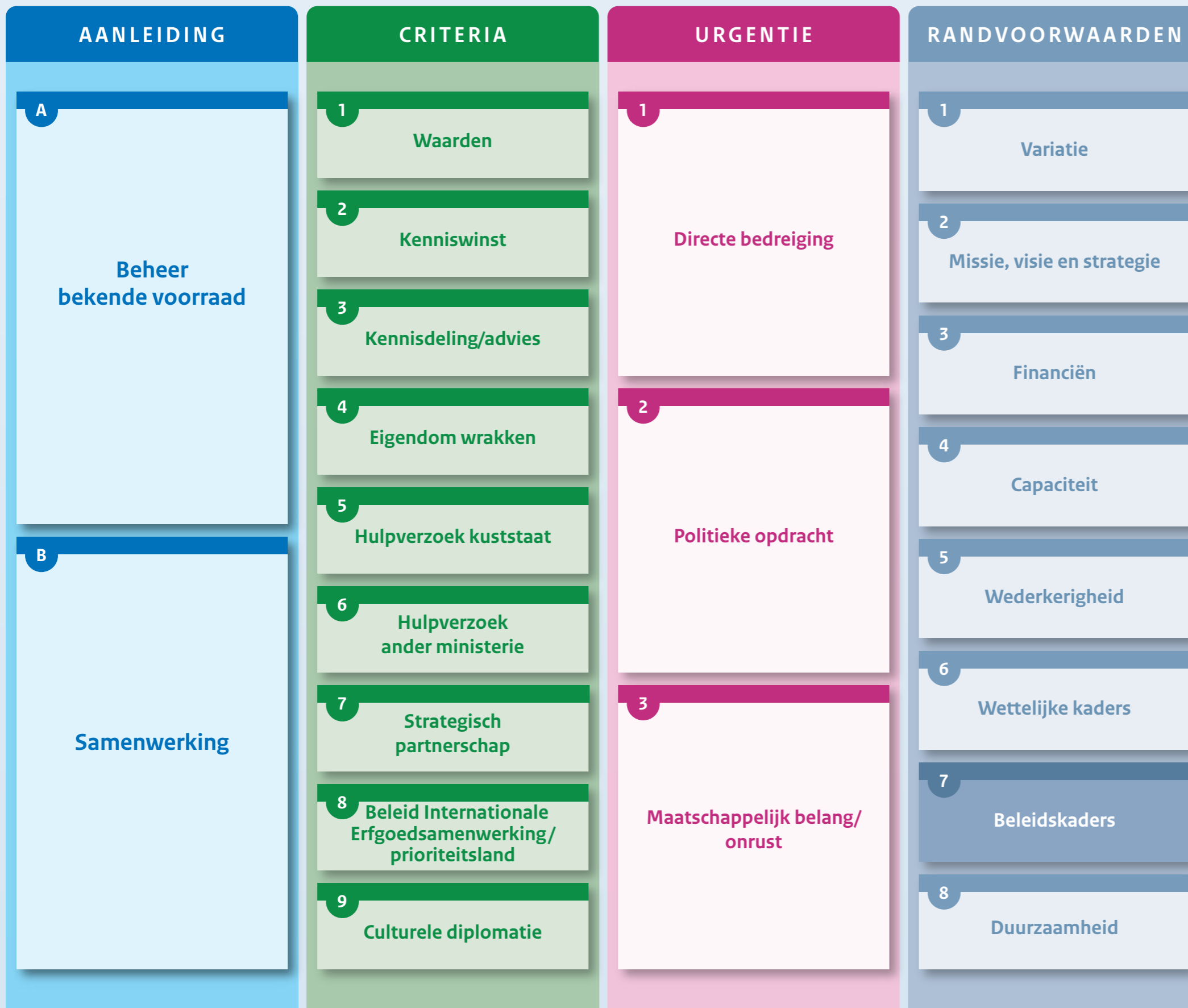
RANDVOORWAARDEN

Na de criteria en de urgenties in ogenschouw te hebben genomen, zijn er uiteindelijk nog de **randvoorwaarden** die mee moeten worden genomen om een prioritering in werkzaamheden te maken.

6

Wettelijke kaders

De activiteiten mogen nooit tegen de wettelijke kaders van ons land of die van de kuststaat ingaan.

RANDVOORWAARDEN

Na de criteria en de urgenties in ogenschouw te hebben genomen, zijn er uiteindelijk nog de **randvoorwaarden** die mee moeten worden genomen om een prioritering in werkzaamheden te maken.

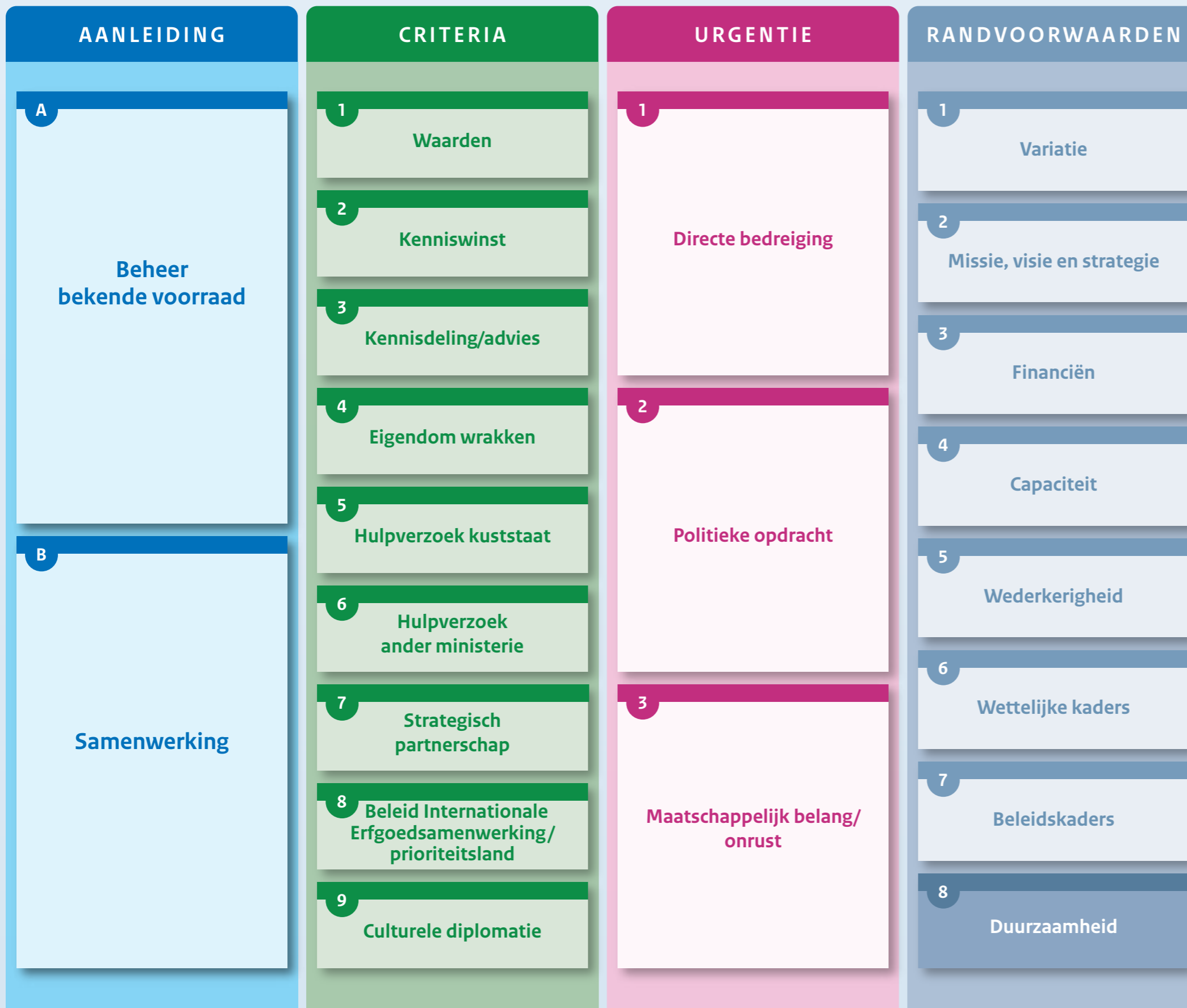
7

Beleidskaders

De werkzaamheden, het algehele beheer van het maritieme erfgoed in den Vreemde, moet verankerd zijn in beleidskaders.

Om die verankering te krijgen worden regelmatig bilaterale afspraken gemaakt en vastgelegd in *Memoranda of Understanding*, *Letters of Agreement* of *Letters of Intent*.

RANDVOORWAARDEN

Na de criteria en de urgenties in ogenschouw te hebben genomen, zijn er uiteindelijk nog de **randvoorwaarden** die mee moeten worden genomen om een prioritering in werkzaamheden te maken.

8

Duurzaamheid

De activiteiten die door de Nederlandse staat worden geïnitieerd, moeten het liefst zo duurzaam mogelijk zijn.

Die duurzaamheid kan mede worden bewerkstelligd door een goede samenwerking met de kuststaat, maar ook door internationale regelgeving. Ook spelen de aard en het doel van de werkzaamheden en de natuurlijke omstandigheden rondom de vindplaats een rol.

